

การเปิดรับข้อมูลข่าวสารและความตระหนักรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต ในสถานการณ์โควิด19*

Information Receptivity and Awareness of Rangsit University Students During the COVID-19 Pandemic

นิดดา กาญจนานนท์** วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต.

Nadda Kanchananont. Rangsit University International College.

Email: nudda.k@rsu.ac.th

Received: 22 February 2023 ; Revised 3 March 2023 ; Accepted 16 March 2023

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การเปิดรับข้อมูลข่าวสารและความตระหนักรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต ในสถานการณ์โควิด19 ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล (Questionnaire) ซึ่งการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลเพียงครั้งเดียว (One-Short Descriptive Study) ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 18-19 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 ด้านการเปิดรับข้อมูลข่าวสารพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตั้งใจและสนใจที่จะติดตามข่าวสารอยู่แล้ว รองลงมา คือ สนใจติดตามเมื่อเห็นการแชร์ในสื่อออนไลน์ มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์โควิด19 วันละ 1 ครั้ง ประเภทของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์โควิด19 ที่เปิดรับมากที่สุด คือ เรื่องรายงานจำนวนผู้ติดเชื้อ รองลงมา คือ ข่าวสารการฉีดวัคซีน และมีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโซเชียลมีเดีย มากที่สุด

ด้านความตระหนักรู้เกี่ยวกับการป้องกันของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต โดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ต้องสวมหน้ากากอนามัยเสมอเมื่อออกนอกบ้าน สำหรับความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาที่พบเกี่ยวกับสถานการณ์โควิด 19 ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต โดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยปัญหาที่พบเกี่ยวกับสถานการณ์โควิด 19 มากที่สุด คือ การเรียนไม่ต่อเนื่อง ไม่เข้าใจ และประสิทธิภาพลดลง เนื่องจาก ต้องเรียนออนไลน์เพียงอย่างเดียว การทดสอบสมมติฐาน ความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรของนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต กับพฤติกรรม的开รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไวรัสโควิด19 และความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคไวรัสโควิด19 ไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ พฤติกรรม的开รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไวรัสโควิด19 กับความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคไวรัสโควิด19 มีความสัมพันธ์กัน

*งานวิจัยชิ้นนี้ได้รับทุนสนับสนุนจาก สำนักงานวางแผน มหาวิทยาลัยรังสิต ปี 2564

**นิดดา กาญจนานนท์: เจ้าหน้าที่วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต

Abstract

This survey research aims to explore information exposure and awareness of COVID-19 among students at Rangsit University. Based on the data from questionnaires, the majority of respondents were female freshmen between the age of 18-19. These students were constantly aware and attentive while others tended to keep themselves posted only when news are shared on social media. The daily report of new cases and vaccine updates were the most popular, respectively.

Overall, the findings reveal a good level of students' awareness of issues and preventive measures. They know they must wear a face mask before leaving the house. Most of the students also have a good understanding of challenges faced during their online classes including the learning ineffectiveness. Statistically significant difference was not observed, thus suggesting certain association between information exposure and awareness levels of COVID-19.

บทนำ

ปัจจุบันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 19 ยังลุกลามไปอย่างรวดเร็วในทุกภูมิภาคของโลก แม้สถานการณ์ในบางประเทศจะดีขึ้น และมีมาตรการควบคุมโรคมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่จำนวนผู้ติดเชื้อในภาพรวมทั่วโลกยังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นกัน จุดเริ่มต้นของเชื้อไวรัสมาจาก เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2019 ทางการของประเทศจีนประกาศว่าเกิดการระบาดของเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ ซึ่งเชื่อว่ามีต้นตอมาจากตลาดสดที่ขายอาหารทะเลและอาหารป่าในเมืองอู่ฮั่น โดยหลังจากเก็บตัวอย่างไวรัสจากคนไข้นำไปวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ ซึ่งในเวลาต่อมา จีนและองค์การอนามัยโลก(WHO)ระบุว่าไวรัสชนิดนี้ คือ “เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่” (บีบีซีไทย,2564)

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 19 ถือเป็นภัยคุกคามที่สร้างความหวาดระแวง และความวิตกกังวลต่อประชาชนอย่างมาก ซึ่งการระบาดไม่มีท่าทีน้อยลง หากแต่ยังคงทวีความรุนแรงเป็นระลอกๆ ขึ้นเรื่อยๆ ทั้งเชื้อไวรัสยังมีการพัฒนาสายพันธุ์ใหม่อย่างต่อเนื่อง โดยสายพันธุ์ใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นบ้างก็มีปฏิกิริยาต่อต้าน บ้างก็ลดประสิทธิภาพการทำงานของวัคซีนที่มนุษยชาติคิดค้น และผลิตขึ้นมา ส่งผลให้การควบคุมการระบาดของไวรัสต้องพัฒนาอย่างไม่มีที่ท่าว่าจะหยุดลงเมื่อใด

สำหรับสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 แต่ละประเทศมีความแตกต่างกันไป ในประเทศไทย พบผู้ติดเชื้อรายแรกเป็นนักท่องเที่ยวจีนที่เดินทางเข้าประเทศไทยเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2563 ภายในเวลา 2 สัปดาห์ หลังจากมีรายงานการระบาดในประเทศจีน การติดเชื้อในช่วงแรกของประเทศไทยนั้นเป็นผู้เดินทางมาจากต่างประเทศ แล้วจึงค่อยๆ พบผู้ติดเชื้อชาวไทยในระยะเวลาต่อมา โดยในประเทศไทยมีการระบาดเป็นระลอกๆ ในแต่ละระลอกมีการระบาดแตกต่างกันจากสถานการณ์ดังกล่าว รัฐบาลจึงมีการตั้งหน่วยงานที่กำกับดูแลการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในประเทศไทย คือ ศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) โดยเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเป็นพิเศษ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์ฉุกเฉิน สำหรับบรรณานงานข่าว จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ และสื่อสารต่อประชาชนเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในทุกๆ วัน นอกจากนี้ รัฐบาลยังมีการประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (พรก.ฉุกเฉิน) ทั่วประเทศเพื่อสกัดการแพร่ระบาดของโควิด 19 อยู่เป็นระยะๆ (วิกิพีเดีย สารานุกรม,2564)

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 จึงมีความสำคัญและได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นอย่างมาก ซึ่งในปัจจุบันเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร สื่อและสารจึงจำเป็นต้องมีความทันสมัยและเท่าทันกับสถานการณ์ โดยประชาชนสามารถเลือกรับรู้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ณัฐนรี ไชยภักดี (2552) อธิบายว่า ข่าวสารที่หลั่งไหลผ่านเข้ามายังบุคคลจากช่องทางต่าง ๆ นั้น มักจะถูกคัดเลือกลดเวลา ข่าวสารที่น่าสนใจ มีประโยชน์และเหมาะสมตามความนึกคิดของผู้รับสารจะเป็นข่าวสารที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการสื่อสาร ดังนั้น การหาความรู้และความเข้าใจต่อการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่จึงมีความสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้เพื่อลดโอกาสเสี่ยงที่จะติดเชื้อและเพื่อไม่ให้ตื่นตระหนกจนเกินไป

นอกจากนี้ การบริโภคสื่อของประชาชนก็มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว จนสามารถเรียกได้ว่าเป็นยุคการสื่อสารดิจิทัลอย่างเต็มตัว โดยเฉพาะช่องทางการสื่อสารบนเครือข่ายออนไลน์มีบทบาทมากยิ่งขึ้น ทั้งจากเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ บล็อก อินสตาแกรม รวมถึงการส่งข้อความผ่านแอปพลิเคชันต่างๆ เช่น ไลน์ อินบ็อกซ์เฟซบุ๊ก เป็นต้น แต่กระนั้น ในสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด19 เป็นเรื่องสำคัญเกี่ยวกับชีวิตและเป็นเรื่องน่าสนใจสำหรับประชาชน จึงทำให้การสื่อสารข้อมูลข่าวสารต่างๆ ถูกถ่ายทอดเผยแพร่ผ่านทั้งสื่อเก่าและสื่อใหม่ ซึ่งสื่อเก่า คือ สื่อโทรทัศน์วิทยุ และสื่อใหม่ คือ เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ ดังนั้น สื่อ จึงมีศักยภาพอย่างยิ่งต่อกระบวนการสื่อสารที่สามารถสร้างความสนใจให้กับประชาชนทุกระดับ

จากสถานการณ์ดังกล่าว ส่งผลกระทบกับการดำรงชีวิตของประชาชนในทุกเพศ ทุกวัย โดยประชาชนในวัยที่กำลังศึกษาอยู่ก็ได้รับผลกระทบอย่างมาก เนื่องจาก สถานศึกษาจำเป็นต้องหยุดการเรียนการสอนแบบ Onsite และปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนมาเป็นแบบ Online อีกทั้งเด็กและเยาวชนก็มีความตื่นตัวกับสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด 19 เช่นกัน โดยการที่บุคคลจะหลีกเลี่ยงจากการเป็นโรคจะต้องมีความเชื่อหรือการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรค การรับรู้โรคนั้นมีความรุนแรงหรือมีผลกระทบอย่างไร การลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคหรือช่วยลดความรุนแรงของโรค ฉะนั้น หากบุคคลมีการรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของโรค ย่อมมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันตนเองและสามารถช่วยป้องกันโรคได้ วัยนักศึกษาจึงมีส่วนช่วยในการป้องกันคนในครอบครัวจากการติดเชื้อได้ ด้วยการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร และสร้างความตระหนักรู้ในประเด็นของข่าวสารเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการเปิดรับข้อมูลข่าวสารและความตระหนักรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต ในสถานการณ์โควิด 19 ว่ามีความตระหนักรู้ต่อการแพร่ระบาดหรือไม่ อย่างไรบ้าง ตลอดจนศึกษาสภาพปัญหาของนักศึกษาที่ได้รับผลกระทบต่อการแพร่ระบาดในครั้งนี้ เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ครอบคลุมและตอบสนองความต้องการตามกลุ่มเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไวรัสโควิด19 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต
2. เพื่อศึกษาความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคไวรัสโควิด19 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต

กรอบทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร Klapper (อ้างถึงใน จิตติวิทย์สรณะ และภานุมาศ ขาวดี, 2555) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการเลือกรับข่าวสาร หรือเปิดรับข่าวสารเปรียบเสมือนเครื่องกรองข่าวสารในการรับรู้ของมนุษย์ ประกอบด้วย การกลั่นกรอง 4 ขั้นตอนลำดับ คือ

1) การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) เป็นขั้นแรกในการเลือกช่องทางการสื่อสาร บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารจากแหล่งสารที่มีอยู่ด้วยกันหลายแหล่ง เช่น การเลือกซื้อหนังสือพิมพ์ฉบับใดฉบับหนึ่ง เลือกเปิดวิทยุกระจายเสียงสถานีใดสถานีหนึ่งตามความสนใจและความต้องการของตน อีกทั้งทักษะและความชำนาญในการรับรู้ข่าวสารของแต่ละคนต่างกัน บางคนถนัดที่จะฟังมากกว่าอ่าน ก็จะชอบฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์มากกว่าอ่านหนังสือ เป็นต้น

2) การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) ผู้เปิดรับข่าวสารมีแนวโน้มที่จะเลือกสนใจข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง โดยมักเลือกตามความคิดเห็น ความสนใจของตน เพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิมที่มีอยู่ และหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับความรู้ความเข้าใจหรือ ทัศนคติเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อไม่ให้เกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุลหรือมีความไม่สบายใจ ที่เรียกว่า ความไม่สอดคล้องทางด้านความเข้าใจ (Cognitive Dissonance)

3) การเลือกรับรู้และตีความหมาย (Selective Perception and Interpretation) เมื่อบุคคลเปิดรับข้อมูลข่าวสารแล้ว ผู้รับสารอาจไม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารตามเจตนารมณ์ของผู้ส่งสารทั้งหมดเสมอไป เพราะผู้รับสารสามารถเลือกรับรู้และตีความหมายสารแตกต่างกันไปตามความสนใจ ทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ ความคาดหวัง แรงจูงใจ สภาวะทางร่างกาย หรือสภาวะทางอารมณ์และจิตใจ ส่งผลให้แต่ละบุคคลอาจตีความเฉพาะข่าวสารที่สอดคล้องกับลักษณะส่วนบุคคลดังกล่าว นอกจากนี้จะทำให้ข่าวสารบางส่วนถูกตัดทิ้งไปยังมีกรณีบิดเบือนข่าวสารให้มีทิศทางเป็นที่น่าพอใจของแต่ละบุคคลด้วย

4) การเลือกจดจำ (Selective Retention) บุคคลจะเลือกจดจำข่าวสารในส่วนที่ตรงกับ ความสนใจ ความต้องการ ทัศนคติของตนเอง และมักจะลืมหรือไม่นำไปถ่ายทอดต่อในส่วนที่ตนเองไม่สนใจ ไม่เห็นด้วย หรือเรื่องที่ขัดแย้งด้านกับความคิดของตนเอง ข่าวสารที่คนเราเลือกจดจำไว้นั้น มักมีเนื้อหาที่จะช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนความรู้สึกลึกซึ้ง ท้าทาย ค่านิยม หรือความเชื่อของแต่ละคนที่มีอยู่เดิมให้มีความมั่นคงชัดเจนยิ่งขึ้นและเปลี่ยนแปลงยากขึ้น เพื่อนำไปใช้เป็นประโยชน์ในโอกาสต่อไป ซึ่งก็อาจจะถูกนำมาใช้เมื่อเกิดความรู้สึกขัดแย้งและมีสิ่งที่ไม่สบายใจเกิดขึ้นก็เป็นได้

กุสุมา จันทรพิง (2552) ได้อ้างถึงแนวคิดของ McCombs and Becker ไว้ว่า โดยทั่วไป บุคคลแต่ละคนจะมีการเปิดรับข่าวสาร หรือการเปิดรับสื่อเพื่อตอบสนองความต้องการ 4 ประการ คือ

1) เพื่อให้เรียนรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ (Surveillance) บุคคลสามารถติดตามความเคลื่อนไหว และสังเกตเหตุการณ์ต่างๆ รอบตัว จากการเปิดรับข่าวสาร ทำให้เป็นคนทันเหตุการณ์ ทันสมัย

2) เพื่อการตัดสินใจ (Decision) การเปิดรับข่าวสารทำให้บุคคลสามารถกำหนดความเห็นของตนต่อสภาวะ หรือเหตุการณ์ต่างๆ รอบตัว เพื่อการตัดสินใจ โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน

3) เพื่อพูดคุยสนทนา (Discussion) บุคคลสามารถนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับไปใช้ในการพูดคุยกับผู้อื่นได้

4) เพื่อการมีส่วนร่วม (Participation) เพื่อรับรู้และมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ความเป็นไปต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมรอบๆ ตัว

ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม的开รับข่าวสาร มาใช้เพื่อให้เข้าใจถึงพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดรับข่าวสารของบุคคลนั้นๆ ว่าเป็นอย่างไร

2. แนวคิดเรื่องการตระหนักรู้ และการมีส่วนร่วม

Self Awareness คือ การตระหนักหรือรับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นภายในตัวตนของเราและเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก หรือแรงจูงใจของตัวเอง รวมถึงเข้าใจประสบการณ์ ทักษะ ความสามารถ ความคิดด้วย ซึ่งความตระหนักในตนเองนี้มีความแตกต่างจากจิตสำนึก (Consciousness) เพราะจิตสำนึกจะรวมไปถึงการรับรู้สภาพแวดล้อมภายนอกและวิถีชีวิต แต่ Self Awareness นั้นเป็นความตระหนักถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเข้าใจถึงคุณลักษณะ ความรู้สึก แรงจูงใจ หรือสาเหตุที่อารมณ์ความรู้สึกเหล่านั้นเกิดขึ้นภายในตัวเรา โดยเฉพาะ และยังมีนักจิตวิทยาได้ให้นิยามเอาไว้ว่า เมื่อเราให้ความสนใจกับตัวเอง เราจะสามารถประเมินพฤติกรรมของตนโดยเทียบกับคุณค่าและมาตรฐานภายในตัวได้อย่างเป็นกลาง นอกจากนี้ Self Awareness ยังเป็นกลไกการควบคุมตัวเองที่ดีอีกด้วย (www.diyinspirenow.com/bm-ตระหนักรู้/, 3 ธันวาคม 2564)

Good (1973) กล่าวถึง ความตระหนัก ไว้ว่า คือ ความรู้สึกที่แสดง ถึงการเกิดความรู้ของบุคคล หรือการที่บุคคลแสดงความรู้สึกกับผิชอบต่อปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เช่นเดียวกับ Wolman (1973) ได้แสดงความคิดเห็นว่า ความหมายของความตระหนัก หมายถึง ภาวะการณ์ที่บุคคลเข้าใจ หรือสำนึกบางสิ่งบางอย่างของเหตุการณ์หรือประสบการณ์ ซึ่งเป็นสภาวะทางจิตที่เกี่ยวกับความรู้สึก เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้นจึงเกิดความตระหนักขึ้น เช่นเดียวกับ นุชจิรา โมระเสริฐ (2544) ที่สรุปเกี่ยวกับ ความตระหนัก ไว้ว่าเป็นพฤติกรรมขั้นต่ำสุดของความรู้ Cognitive Domain แต่ความตระหนัก ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความจำ หรือความสามารถที่ระลึกได้ แต่เป็นความสามารถในการนึกคิดและรับรู้ต่อเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ต้องมีความเข้าใจ (Cognitive or Belief Component) โดยที่ระดับของความรู้ความเข้าใจจะเพิ่มขึ้นตามลำดับ อารมณ์ ความรู้สึก (Affective Component) ก็จัดเป็นอีกองค์ประกอบที่เป็นความรู้สึกด้านทัศนคติ ค่านิยม ความตระหนักว่าชอบหรือไม่ชอบ ดีหรือไม่ดี และองค์ประกอบตัวสุดท้าย คือ พฤติกรรม (Behavior Component) เป็นการแสดงออกด้วยท่าทาง วาจาและกิริยาที่มีต่อสิ่งเร้า (รัตนาวลี จันทนสมิต, 2546)

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เสกสรร สายสีสด (2564) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารและความตระหนักรู้ของนักเรียนนักศึกษา จังหวัดอุดรธานี ในช่วงไวรัสโควิด-19 ระบาด

วรทัย ราวีนิจ และ พิธิวัฒน์ เทพจักร (2564) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับโควิด 19 จากกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุขและการรู้เท่าทันข่าวปลอมของผู้รับสาร

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล (Questionnaire) ซึ่งการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลเพียงครั้งเดียว (One-Short Descriptive Study)

ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรังสิต

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรังสิตที่ลงทะเบียนเรียน ในภาคการศึกษาที่ 2/2564 จำนวน 7,370 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากสูตรของ Taro Yamane (1973) ได้จำนวน 400 คน

ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling) ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยรังสิตจำแนกตามกลุ่มสาขา และชั้นปี เพื่อให้ได้ข้อมูลตามขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ดังนี้

กลุ่มสาขา	ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4
วิทยาศาสตร์ - สุขภาพ	20	20	20	20
วิศวกรรมศาสตร์ - เทคโนโลยี	20	20	20	20
มนุษยศาสตร์ - สังคมศาสตร์	20	20	20	20
เศรษฐกิจ - ธุรกิจ	20	20	20	20
ศิลปะ - การออกแบบ	20	20	20	20

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยการหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายข้อมูล

- 1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
- 2) พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร
- 3) ความตระหนักรู้เกี่ยวกับการป้องกันไวรัสโควิด 19

การทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) ใช้สถิติวิเคราะห์ ดังนี้

ใช้สถิติเชิงอนุมานเพื่อทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรต่างๆ ซึ่งใช้สถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ใช้สถิติเชิงอนุมานเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคู่ ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

สรุปผล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 18-19 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 ด้านการเปิดรับข้อมูลข่าวสารพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตั้งใจและสนใจที่จะติดตามข่าวสารอยู่แล้ว รองลงมา คือ สนใจติดตามเมื่อเห็นการแชร์ในสื่อออนไลน์ มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์โควิด19 วันละ 1 ครั้ง ประเภทของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์โควิด19 ที่เปิดรับมากที่สุด คือ เรื่องรายงานจำนวนผู้ติดเชื้อ รองลงมา คือ ข่าวสารการฉีดวัคซีน และมีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโซเชียลมีเดีย มากที่สุด

ด้านความตระหนักรู้เกี่ยวกับการป้องกันของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต โดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ต้องสวมหน้ากากอนามัยเมื่อออกนอกบ้าน สำหรับความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาที่พบเกี่ยวกับสถานการณ์โควิด 19 ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต โดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยปัญหาที่พบเกี่ยวกับสถานการณ์โควิด 19 มากที่สุด คือ การเรียนไม่ต่อเนื่อง ไม่เข้าใจ และประสิทธิภาพลดลง เนื่องจากต้องเรียนออนไลน์เพียงอย่างเดียว

การทดสอบสมมติฐาน ความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรของนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต กับพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไวรัสโควิด19 และความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคไวรัสโควิด19 ไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไวรัสโควิด19 กับความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคไวรัสโควิด19 มีความสัมพันธ์กัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์โควิด 19

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตั้งใจและสนใจที่จะติดตามข่าวสารอยู่แล้ว รวมถึงสนใจติดตามเมื่อเห็นการแชร์ในสื่อออนไลน์ สอดคล้องกับแนวคิดของ Klapper เรื่อง กระบวนการเลือกรับข่าวสารของมนุษย์ว่าผู้เปิดรับข่าวสารเลือกสนใจข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง โดยมักเลือกตามความคิดเห็น และความสนใจของตนเอง เช่นเดียวกับ งานวิจัยของ ปทุมมา ลัมศรีงาม และคณะ (2564) ที่ศึกษาเรื่องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ผ่านสื่อสังคมออนไลน์กับทัศนคติและพฤติกรรมการป้องกันโรคในกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า การเปิดรับข้อมูลข่าวสารของผู้รับสารผ่านสื่อออนไลน์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์อยู่ในระดับสูง สะท้อนให้เห็นว่า สื่อออนไลน์เป็นสื่อที่มีการตอบสนองของผู้รับสารง่ายและสะดวกรวดเร็ว

นอกจากนี้ ผลวิจัยยังพบว่า นักศึกษามีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโควิด 19 วันละ 1 ครั้ง รองลงมา คือ วันละหลายครั้งต่อ 1 วัน แสดงให้เห็นว่า นักศึกษามีความสนใจเกี่ยวกับสถานการณ์การระบาดของโรคไวรัสโควิด 19 อันเป็นสถานการณ์ปัจจุบันใกล้ตัว สอดคล้องกับ งานวิจัยของ เสกสรร สายสีสด (2564) ที่ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารและความตระหนักรู้ของนักเรียนนักศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในช่วงไวรัสโควิด19 ระบาด ที่พบว่า นักศึกษามีการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับโควิด 19 วันละหลายๆ ครั้ง รวมถึงสอดคล้องกับแนวคิดการเปิดรับข่าวสารของ McCombs and Becker ที่กล่าวไว้ว่า บุคคลสามารถติดตามความเคลื่อนไหวและสังเกตเหตุการณ์ต่างๆ รอบตัว รวมทั้งมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ความเป็นไปต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมรอบๆ จากการเปิดรับข่าวสาร ทำให้เป็นคนทันต่อเหตุการณ์

สำหรับประเภทของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์โควิด 19 ที่นักศึกษามีการเปิดรับมากที่สุด คือ การรายงานจำนวนผู้ติดเชื้อ รองลงมา คือ ข่าวสารการฉีดวัคซีน สะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาให้ความสนใจต่อข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์โควิด 19 ทั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์และประกอบการตัดสินใจของตนเอง สอดคล้องกับ จิระศักดิ์ สาระรัตน์ (2553) ที่อธิบายความต้องการข่าวสารของบุคคลไว้ว่า บุคคลจะมีการเปิดรับข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองเป็นสำคัญ และเพื่อการตัดสินใจ ต่อสภาวะหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว เช่นเดียวกับ โอภาส พุทธเจริญ (2563) ได้กล่าวว่า การสร้างความตระหนักรู้ต่อสถานการณ์โควิด 19 มีข้อดีต่อผู้รับสาร เนื่องจากลดโอกาสเสี่ยงที่จะติดเชื้อและไม่ให้ตื่นตระหนกจนเกินไป รวมถึงการป้องกันตนเอง เช่น การล้างมืออย่างสม่ำเสมอ รับประทานอาหารที่ปรุงสุกและสวมใส่หน้ากากอนามัยก็สามารถช่วยลดความเสี่ยงจากการติดเชื้อได้ และติดตามหาทางความคิดเพื่อสร้างความเข้าใจและไม่ตื่นตระหนกในสถานการณ์ปัจจุบัน นอกจากนี้ นักศึกษามีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโซเชียลมีเดียมากที่สุด สอดคล้อง Mc Combs and Backer ที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อเปิดรับข่าวสารไว้ว่า บุคคลจะมีการใช้สื่อเพื่อสนองตอบความต้องการของตนเอง เช่นเดียวกับ งานวิจัยของ เสกสรร สายสีสด (2564) ที่ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารและความตระหนักรู้ของนักเรียนนักศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในช่วงไวรัสโควิด 19 ระบาด ที่พบว่า สื่อที่นักเรียน นักศึกษาติดตามมากที่สุด คือ สื่อโซเชียลมีเดีย

2. ความตระหนักรู้เกี่ยวกับสถานการณ์โควิด 19

จากผลการวิจัยพบว่า ความตระหนักรู้เกี่ยวกับการป้องกันของนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต โดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ต้องสวมหน้ากากอนามัยเมื่อออกนอกบ้าน รองลงมา คือ ควรติดตามข่าวสารเกี่ยวกับไวรัสโควิด19 อยู่เสมอ สะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต มีความตระหนักรู้ต่อเหตุการณ์ในสังคมที่เกิดขึ้นและสามารถนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Good (1973) กล่าวถึง

ความตระหนักไว้ว่าคือ ความรู้สึกที่แสดงถึงการเกิดความรู้ของบุคคล หรือการที่บุคคลแสดงความรู้สึกรับผิดชอบต่อปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับ Breckler (อ้างถึงใน ปารวีร์ บุษบาศรี, 2555) ที่กล่าวว่า การที่บุคคลตระหนักรู้เกิดจากความรู้สึกนึกคิดต่อสิ่งเร้าภายนอก เกิดเป็นความคิดรวบยอดอันนำไปสู่การเรียนรู้จนสามารถนำไปปฏิบัติได้

ความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาที่พบเกี่ยวกับสถานการณ์โควิด19 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต โดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยปัญหาที่พบเกี่ยวกับสถานการณ์โควิด19 มากที่สุด คือ การเรียนไม่ต่อเนื่อง ไม่เข้าใจ และประสิทธิภาพลดลง เนื่องจาก ต้องเรียนออนไลน์เพียงอย่างเดียว รองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายเพิ่มจากการเรียนออนไลน์ สะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษามีความรู้สึกต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และค้นพบว่า สถานการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับ กรรณิการ์ แสนสุภา และคณะ (2563) ศึกษาเรื่อง การปรับตัวของนักศึกษาในสถานการณ์โควิด 19 ผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างจำกัด ทำให้เกิดผลกระทบต่อปรับตัวและความเครียดของนักศึกษาตามมาในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านการเรียน

สำหรับความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรของนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต กับพฤติกรรม การเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไวรัสโควิด19 ไม่แตกต่างกัน สอดคล้อง ยุบล เบญจรงค์กิจ (2534) ที่สรุปเกี่ยวกับแนวคิดลักษณะทางประชากรศาสตร์ไว้ว่า มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน และพฤติกรรมในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไวรัสโควิด19 กับความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคไวรัสโควิด19 มีความสัมพันธ์กัน สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ปทุมมา ลิมศรีงาม และคณะ (2564) ศึกษาเรื่อง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผ่านสื่อสังคมออนไลน์กับทัศนคติและพฤติกรรม การป้องกันโรคในกรุงเทพมหานคร ที่พบว่า การเปิดรับข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นที่กลุ่มนักศึกษา ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาถึงการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านไวรัสโควิด19 ความตระหนักรู้ของกลุ่มเป้าหมายกลุ่มอื่น ๆ เช่น ประชาชนทั่วไป กลุ่มคนวัยทำงาน และให้ครอบคลุมมากขึ้น

2. การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาในเชิงสำรวจ ในการวิจัยครั้งต่อไปสามารถใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น สัมภาษณ์เจาะลึก สัมภาษณ์กลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อได้ข้อมูลเชิงลึกยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กรณีการ์ แสนสุภา, เอื้อทิพย์, อุมารณ สุปารมณ และ ผกาพรรณ นันทะเสน. (2563). การปรับตัวของนักศึกษาในสถานการณ์โควิด 19. *วารสารมจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(2):83-97.
- จิระศักดิ์ สารรัตน์. (2553). *การรับรู้และความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อพัฒนาแผนประชาสัมพันธ์โครงการโรงไฟฟ้าหงสา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)*. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ฐิติ วิทยธรณะ และ ลฎาภา เลื่องอ่อน. (2555). การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่มีต่อเนื้อหาทางด้านนาฏศิลป์ผ่านเว็บไซต์สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. *วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์*, 16(2) : 258-274.
- ณัฐนรี ไชยภักดี. (2552). *การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วม ในโครงการ 7 สีปันรักให้โลก ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- นุชจิรา โมระประเสริฐ. (2544). *พฤติกรรมกรรับรู้ข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับแผนการลดมูลฝอย*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปปีชีไทย. (2564). *โควิด-19: ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ ภัยคุกคามชาวโลกปี 2020*. <https://www.bbc.com/thai/international-55217851>
- ปทุมมา ลิ้มศรีงาม และคณะ. (2564). การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ผ่านสื่อสังคมออนไลน์กับทัศนคติและพฤติกรรมกรป้องกันโรคในกรุงเทพมหานคร. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศ*, 8(9), 18-33.
- ปารวีร์ บุษบาศรี. (2555). *ความตระหนักและทัศนคติของผู้บริหารและพนักงานต่อการประชาสัมพันธ์ภายในบริษัทจัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน)*. การค้นคว้าอิสระปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยุบล เบญจรงค์กิจ. (2534). *การวิเคราะห์ผู้รับสาร*. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนาวลี จันทนสมิต. (2546). *พฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสารของประชาชนกับความรู้ ความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการป้องกันรักษาและการเฝ้าระวังปัญหามลพิษเฉพาะมลพิษทางน้ำและทางอากาศของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดระยอง*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรทัย ราวิณี และ พิธิวัฒน์ เทพจักร. (2564). *การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับโควิด 19 จากกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุขและการรู้เท่าทันข่าวปลอมของผู้รับสาร*. ในการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี 2564. หน้า 313-323. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยรังสิต.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (2564). https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B9%82%E0%B8%A3%E0%B8%84%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%94%E0%B9%80%E0%B8%8A%E0%B8%B7%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B9%84%E0%B8%A7%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%AA%E0%B9%82%E0%B8%84%E0%B9%82%E0%B8%A3%E0%B8%99%E0%B8%B2_2019
- เสกสรร สายสีเสด. (2564). *พฤติกรรมกรเปิดรับข้อมูลข่าวสารและความตระหนักของนักเรียนนักศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในช่วงไวรัสโควิด-19 ระบาด*. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์* (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) 11 (1) :13-25.
- โอบาส พุทธเจริญ. (2563). *ตระหนัก เรียนรู้ ป้องกันไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019*. <https://www.chula.ac.th/cuinside/26952/>
- DIY Inspirenow. (2563). *ตระหนักรู้ (Self-Awareness)*. www.diyinspirenow.com/bm-ตระหนักรู้.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of education*. New York: McGraw-Hill.
- Wolman, B.B. (1973). *Dictionary of Behavioral Science*. Van Nostrand: Reingeld Company.